

PORUCHY PSYCHICKÉHO VÝVINU (F80 - F89)

Poruchy uvedené pod F80 - F89 majú tieto spoločné črty: a/ vždy vznikajú v dojčenskom alebo detskom veku, b/ poškodenie alebo oneskorenie vývinu funkcií úzko súvisiacich s biologickou zrelosťou centrálného nervového systému, c/ stály priebeh bez remisí a relapsov. Vo väčšine prípadov je postihnutá jazyková funkcia, zrakové a priestorové schopnosti, motorická koordinácia. Oneskorenie alebo zníženie funkcie bolo zvyčajne prítomné odvtedy, keď bolo možné spofahlivo ho určiť a postupne sa znižuje s pribúdajúcim vekom dieťaťa, hoci mierny deficit často pretrváva aj v dospelosti.

F80 ŠPECIFICKÉ PORUCHY VÝVINU REČI A JAZYKA

Ide o poruchy, pri ktorých je narušené normálne osvojovanie jazyka od skorých štádií vývinu. Poruchy nemožno pripísať priamo neurologickým abnormalitám, ani odchýlkam jazykových mechanizmov, poškodeniam senzória, duševnej zaostalosti alebo faktorom prostredia. Špecifické poruchy vývinu reči a jazyka majú často za následok pridružené odchýlky, napr. ťažkosti pri čítaní a písaní, v medziľudských vzťahoch a poruchy emócií a správania.

F80.0 Špecifická porucha artikulácie reči

Špecifická vývinová porucha, pri ktorej je používanie zvukov reči pod úrovňou mentálneho veku dieťaťa, ale pri ktorej je normálna úroveň jazykových schopností.

Vývinová

- fonologická porucha
- porucha artikulácie reči

Dyslália

Funkčná porucha artikulácie reči

Bľabotanie

Nezahŕňa: zhoršenie artikulácie reči zavinené

- afáziou NS (R47.0)
- apraxiou (R48.2)
- nedočujnosťou (H90 - H91)
- mentálnou retardáciou (F70 - F79)
- s poruchou vývinu jazyka
 - expresívnou (F80.1)
 - receptívnou (F80.2)

F80.1 Expresívna porucha reči

Špecifická vývinová porucha, pri ktorej je schopnosť dieťaťa používať hovorený jazyk (reč) zreteľne znížená oproti primeranej úrovni zodpovedajúcej jeho mentálnemu veku, ale pri ktorej je porozumenie jazyka v normálnych hraniciach. Môžu, ale nemusia byť abnormality v artikulácii.

Vývinová dysfázia alebo afázia, expresívny typ

Nezahŕňa: získanú afáziu s epilepsiou [Landau-Kleffner] (F80.3)

- vývinovú dysfáziu alebo afáziu, receptívny typ (F80.2)
- dysfáziu a afáziu NS (R47.0)
- elektívny mutizmus (F94.0)
- mentálnu retardáciu (F70 - F79)
- vážne vývinové poruchy (F84.-)

F80.2 Receptívna porucha reči

Špecifická vývinová porucha, pri ktorej je porozumenie reči dieťaťom pod primeranou úrovňou zodpovedajúcou jeho mentálnemu veku. Takmer vo všetkých prípadoch je výrazne postihnutý aj hovorený jazyk (reč), časté sú abnormality v tvorbe hovorených slov.

Vrodená sluchová nevnímavosť

Vývinová

- dysfázia alebo afázia, receptívny typ
- Wernického afázia

Slovná hluchota

Nezahŕňa: získanú afáziu s epilepsiou [Landau-Kleffner] (F80.3)

- autizmus (F84.0 - .1)
- dysfáziu a afáziu
 - NS (R47.0)
 - expresívny typ (F80.1)
- elektívny mutizmus (F94.0)
- oneskorenie reči zavinené hluchotou (H90 - H91)
- mentálnu retardáciu (F70 - F79)

F80.3 Získaná afázia s epilepsiou [Landau-Kleffner]

Porucha, pri ktorej dieťa s predtým normálnym vývinom jazyka stráca receptívne a expresívne jazykové schopnosti, ale zachováva si všeobecnú inteligenciu; vznik poruchy sprevádzajú

paroxyzmálne abnormity na EEG, vo väčšine prípadov aj epileptické záchvaty. Porucha sa zvyčajne začína medzi tretím a siedmym rokom života, pričom schopnosti sa strácajú počas niekoľkých dní až týždňov. Časová súvislosť medzi vznikom záchvatov a stratou reči je dosť variabilná, pričom jedna porucha predchádza druhú v striedavom poradí o niekoľko mesiacov až o dva roky. V etiológii sa uvažuje o zápalovom encefalitickom procese. Asi u dvoch tretín detí zostáva viac alebo menej závažný receptívny defekt jazyka.

Nezahŕňa: afáziu zavinenú

- NS (R47.0)
- autizmom (F84.0 - .1)
- dezintegračnými poruchami v detstve (F84.2 - .3)

F80.8 Iné vývinové poruchy reči a jazyka

Šušľanie

F80.9 Nešpecifikovaná vývinová porucha reči alebo jazyka

Rečová porucha NS

F81 ŠPECIFICKÉ PORUCHY VÝVINU ŠKOLSKÝCH ZRUČNOSTÍ

Poruchy, pri ktorých je nadobúdanie zručností obmedzené od skorých vývinových štádií. Obmedzenie nie je len dôsledkom chýbania možnosti učiť sa, ani prejavom len mentálnej retardácie a nezapríčiňuje ho ani daktorá forma získanej choroby alebo poranenia mozgu.

F81.0 Špecifická porucha čítania

Hlavná črta poruchy je špecifické a významné spomalenie vývinu schopnosti čítania, ktorá nezávisí len od mentálneho veku, odchýlok zrakovej ostrosti alebo nevhodného spôsobu vyučovania. Postihnuté môžu byť chápanie čítaného, spoznávanie čítaných slov, ústna pohotovosť pri čítaní a výkon pri úlohách spojených s čítaním. Ťažkosti s výslovnosťou často súvisia so špecifickou poruchou čítania, často pretrvávajú až do dospelovania, aj keď sa určitý pokrok v čítaní dosahuje. Špecifické vývojové poruchy čítania zvyčajne predchádza anamnéza porúch vývinu reči a jazyka. Časté sú pridružené poruchy emócií a správania počas školského veku.

“Čítanie odzadu”

Vývinová dyslexia

Špecifická retardácia čítania

Nezahŕňa: alexiu NS (R48.0)

dyslexiu NS (R48.0)

druhotné ťažkosti s čítaním pri emočných poruchách (F93.-)

F81.1 Špecifická porucha hláskovania

Porucha, pri ktorej je hlavnou črtou špecifické a významné spomalenie vývinu hláskovania bez anamnézy špecifickej poruchy čítania a ktoré nezapríčiňuje len nízky mentálny vek, odchýlky zrakovej ostrosti alebo neprimerané vyučovanie. Postihnutá je schopnosť správne hláskovať aj schopnosť správne písať slová.

Špecifické zaostávanie hláskovania (bez poruchy čítania)

Nezahŕňa: agrafiu NS (R48.8)

ťažkosti s hláskovaním

- spojené s poruchou čítania (F81.0)
- zavinené neprimeraným vyučovaním (Z55.8)

F81.2 Špecifická porucha aritmetických schopností

Porucha zahŕňa špecifické zníženie aritmetických schopností, ktoré sa nedá úplne vysvetliť celkovou mentálnou retardáciou alebo neprimeraným vyučovaním. Deficit sa týka zvládnutia základných početných výkonov sčítania, odčítania, násobenia a delenia a nie abstraktnejších matematických schopností v algebre, trigonometrii, geometrii, diferenciálnom a integrálnom počte.

Vývinová

- akalkúlia
- aritmetická porucha
- Gertsmanov syndróm

Nezahŕňa: akalkúliu NS (R48.8)

aritmetické ťažkosti

- spojené s poruchou čítania alebo hláskovania (F81.3)
- zavinené neprimeraným vyučovaním (Z55.8)

F81.3 Zmiešaná porucha školských schopností

Nedostatočne definovaná zvyšková kategória porúch, pri ktorej sú zreteľne znížené aritmetické schopnosti, čítanie a výslovnosť, ale poruchu nemožno pripísať výlučne všeobecnej mentálnej retardácii alebo neprimeranému vyučovaniu. Mala by sa použiť pre poruchy, ktoré spĺňajú kritériá pod F81.2 a pod F81.0 alebo F81.1.

Nezahŕňa: špecifickú

- poruchu aritmetických schopností (F81.2)
- poruchu čítania (F81.0)
- poruchu hláskovania (F81.1)

F81.8 Iné vývinové poruchy školských zručností

Vývinová expresívna porucha písania

F81.9 Nešpecifikované vývinové poruchy školských zručností

Neschopnosť učenia NS

Porucha učenia NS

Neschopnosť získavania poznatkov NS

F82 ŠPECIFICKÁ PORUCHA VÝVINU POHYBOVEJ FUNKCIE

Hlavnou črtou tejto poruchy je vážne oneskorenie vývinu motorickej koordinácie, ktoré sa nedá vysvetliť len celkovou mentálnou retardáciou alebo špecifickou vrodenu alebo získanou nervovou chorobou. Starostlivé klinické vyšetrenie jednako ukáže vo väčšine prípadov zreteľnú vývinovú nezrelosť nervového systému, ktorá sa prejavuje choreiformnými pohybmi nepodporených končatín alebo zrkadlovými pohybmi a inými združenými motorickými prejavmi, ako aj príznakmi zhoršenej jemnej a celkovej motorickej koordinácie.

Syndróm ťarbavého dieťaťa

Vývinová

- porucha koordinácie
- dyspraxia

Nezahŕňa: abnormality chôdze a pohyblivosti (R26.-)

nedostatočnú koordináciu (R27.-)

- sekundárnu pri mentálnej retardácii (F70 - F79)

F83 ZMIEŠANÉ ŠPECIFICKÉ VÝVINOVÉ PORUCHY

Zvyšková kategória pre poruchy, pri ktorých je určité primiešanie špecifických vývinových porúch reči a jazyka, školských schopností a motorických funkcií, pričom žiadna z nich dostatočne neprevláda, aby oprávňovala na prvú diagnózu. Táto zmiešaná kategória by sa mala použiť len vtedy, ak sa tieto špecifické vývinové poruchy príliš prekrývajú. Zvyčajne, ale nie vždy ich sprevádza určitý stupeň celkového kognitívneho poškodenia. Mala by sa preto použiť pri dysfunkciách, ktoré spĺňajú kritériá pre dve alebo viac porúch pod F80.-, F81.- a F82.-

F84 PRENIKAVÉ PORUCHY VÝVINU

Skupina porúch charakterizovaná kvalitatívnym zhoršením recipročných sociálnych interakcií a spôsobov komunikácie a obmedzeným, stereotypným, opakujúcim sa repertoárom záujmov a aktivít. Tieto kvalitatívne odchýlky sú prenikavou črtou fungovania jednotlivca vo všetkých situáciách.

Podľa potreby použite doplnkový kód na identifikáciu pridružených zdravotných porúch a mentálnej retardácie.

F84.0 Detský autizmus

Typ prenikavej poruchy vývinu, ktorý je definovaný a) abnormálnym oneskoreným vývinom, ktorý sa prejavuje pred dovŕšením tretieho roku života, b) charakteristickým typom abnormálneho fungovania vo všetkých troch oblastiach psychopatológie: vo vzájomnej sociálnej interakcii, komunikácii a v obmedzenom, stereotypne sa opakujúcom správaní. Okrem týchto špecifických diagnostických črt býva prítomná škála nešpecifických odchýlok, ako sú fobie, poruchy spánku a stravovania, výbuchy zlosti a proti sebe zameraná agresivita.

Autistická porucha

Detský (á)

- autizmus
- psychóza

Kannerov syndróm

Nezahŕňa: autistickú psychopatiu (F84.5)

F84.1 Atypický autizmus

Typ prenikavej vývinovej poruchy, ktorý sa odlišuje od detského autizmu buď vekom vzniku, alebo tým, že nespĺňa všetky tri skupiny diagnostických kritérií. Táto podpoložka by sa mala použiť pri abnormálnom alebo oneskorenom vývine až po treťom roku života a pri nedostatku dokázateľných odchýlok v jednej alebo dvoch z troch oblastí psychopatológie, ktoré sa vyžadujú na diagnózu autizmu (t. j. vzájomné sociálne interakcie, komunikácia a obmedzené stereotypne sa opakujúce správanie). Atypický autizmus vzniká najčastejšie u hlboko retardovaných jednotlivcov a u jednotlivcov s ťažkou špecifickou vývinovou poruchou receptívneho jazyka.

Atypická detská psychóza

Mentálna retardácia s autistickými črtami

Podľa potreby použite doplnkový kód F70 - F79 na identifikovanie mentálnej retardácie.

F84.2 Rettov syndróm

Porucha sa dosiaľ zistila len u dievčat. Po zdanlivo normálnom včasnom vývine nasleduje čiastočná alebo úplná strata reči, pohybových zručností a použitia rúk spolu so spomalením rastu hlavy. Porucha sa zvyčajne začína medzi 7 a 24 mesiacom veku. Charakteristická je strata cielených pohybov ruky, stereotypy krčenia rúk a hyperventilácia. Sociálny vývin a vývin hravosti je spomalený, ale spoločenský záujem sa udržiava. Okolo štvrtého roku sa začína vyvíjať ataxia trupu a apraxia, často nasledujú choreoatetoidné pohyby. Porucha vyúsťuje takmer vždy do ťažkej mentálnej retardácie.

F84.3 Iná detská dezintegračná porucha

Typ prenikavej vývinovej poruchy definovaný prítomnosťou periódy normálneho vývinu pred nástupom poruchy, po ktorom nasleduje definitívna strata predtým nadobudnutých schopností v rozličných oblastiach vývinu v priebehu niekoľkých mesiacov. Typické sprievodné znaky sú celková strata záujmu o okolie, stereotypný opakovací motorický manierizmus, autizmu podobné zhoršenie sociálnej interakcie a komunikácie. V daktorých prípadoch poruchu

zapričiňuje pridružená encefalopatia, ale diagnóza by sa mala stanoviť podľa správania pacienta.

Infantilná demencia

Dezintegračná psychóza

Hellerov syndróm

Symbiotická psychóza

Podľa potreby použite doplnkový kód na identifikáciu pridruženej nervovej choroby.

Nezahŕňa: Rettov syndróm (F84.2)

F84.4 Hyperaktívna porucha spojená s mentálnou retardáciou a stereotypnými pohybmi

Ide o nedostatočne definovanú poruchu s neurčitou nosologickou platnosťou. Zahŕňa skupinu detí s ťažkou mentálnou retardáciou (IQ nižšie 50), ktoré majú veľké problémy s hyperaktivitou a pozornosťou, ako aj stereotypné správanie. Stimulujúce lieky im nepomáhajú (na rozdiel od detí s normálnym IQ), po podaní stimulancia môže vzniknúť ťažká dysforická reakcia niekedy s psychomotorickou retardáciou. Počas dospievania je tendencia na zmenu hyperaktivity na hypoaktivitu (čo nie je zvyčajné u hyperkinetických detí s normálnou inteligenciou). Tento syndróm sa často spája s rozličnými vývinovými oneskoreniami, buď špecifickými alebo celkovými. Nie je známe, nakoľko podoba správania závisí od nízkeho IQ alebo od organického poškodenia mozgu.

F84.5 Aspergerov syndróm

Poruchu s neistou nosologickou platnosťou charakterizuje rovnaký typ kvalitatívneho zhoršenia vzájomných sociálnych interakcií, akým sa vyznačuje autizmus, spolu s obmedzeným, stereotypným, opakujúcim sa repertoárom záujmov a činností. Od autizmu sa odlišuje v prvom rade tým, že chýba celkové oneskorenie v reči alebo v poznávacom vývine. Porucha býva často spojená s výraznou ťarbavosťou. Abnormality majú silnú tendenciu pretrvávať aj do dospievania a dospelosti. Dakedy sa v skorej dospelosti zjavujú psychotické epizódy.

Autistická psychopatia

Schizoidná porucha v detstve

F84.8 Iné prenikavé vývinové poruchy

F84.9 Nešpecifikované prenikavé vývinové poruchy

F88 INÉ PORUCHY PSYCHICKÉHO VÝVINU

Vývinová agnózia

F89 NEŠPECIFIKOVANÁ PORUCHA PSYCHICKÉHO VÝVINU

Vývinová porucha NS